

Адаптація п'ятикласників до нових умов навчання. Психологічні аспекти сімейного виховання.

У п'ятому класі починається новий період у житті дитини. Вона дорослішає, переходить навчатися до середньої школи. Вимоги до навчання змінюються, з'являються нові шкільні предмети.

П'ятий клас – це не тільки новий етап у навчання, це і новий етап у розвитку особистості.

У процесі навчання у школі дитина проходить через ті чи інші кризові етапи, кожний із яких має свою специфіку, свої проблеми, що потребують особливої уваги педагогів, батьків та психологічної служби навчального закладу.

Одним із цих етапів є перехід учнів початкової школи у середню. П'ятий клас – кінець дитинства, період, що безпосередньо передує підлітковому. У цей час діти відкриті і довірливо ставляться до дорослих, визнають їх авторитет, чекають від учителів, батьків та інших дорослих допомоги і підтримки. Це відкриває великі можливості для виховних впливів.

Але 5-й клас – це період адаптації до середньої ланки школи.

Адаптація - процес пристосування до нових умов чи вимог середовища, результатом якої має бути пристосування, що є показником життєвої компетентності індивіда.

У 5-му класі діти переходять до нової системи навчання: «класний керівник – учителі-предметники», уроки проходять у різних кабінетах. Інколи діти навіть змінюють школу, у них з'являються нові однокласники.

Більшість дітей переживає цю подію як важливий крок у своєму житті. Деякі пишаються тим, що вони подорослішали, інші мріють розпочати «нове життя».

Незважаючи на таку гадану дорослість, п'ятикласник потребує ненав'язливого контролю, підтримки та допомоги, оскільки не завжди може сам зорієнтуватися в нових вимогах шкільного життя.

Адаптація дитини до навчання у середній ланці школи відбувається не одразу. Це досить довгий процес, пов'язаний зі значними проблемами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Саме педагоги, батьки, фахівці психологічної служби мають допомогти дітям.

Психологічні особливості молодшого підліткового віку.

- Набуття почуття дорослості, прагнення відмежуватися від усього підкреслено дитячого - основна характеристика молодшого підлітка.
- Пошук власної унікальності, пізнання власного «Я».

- Заміна провідного виду діяльності - навчальної на спілкування .
- Висока розумова активність здатна розвиватися тільки в діяльності, що викликає позитивні емоції, відсутність адаптації до невдач, статусу «гіршого». Успіх (неуспіх) суттєво впливає на мотивацію навчання.
- Фізіологічні особливості пубертатного віку визначають крайню емоційну нестабільність підлітка.
- Поява потреби у гідному становищі в колективі однолітків, в сім'ї; підвищений інтерес до питання про «співвідношенні сил» у класі; прагнення уникнути ізоляції, обзавестися вірним другом.
- Підвищена стомлюваність.
- Відсутність авторитету віку; переоцінка своїх можливостей, реалізація яких передбачається у віддаленому майбутньому.
- Відраза до необґрунтованих заборон; сприйнятливості до промахів учителів.
- Вимогливість до відповідності слова і діла; підвищений інтерес до спорту.

Що ускладнює адаптацію дитини до нових умов навчання?

1. Протиріччя та неузгодженість вимог різних педагогів. До школяра вперше ставлять багато вимог. І він повинен навчитися враховувати ці вимоги, співвідносити їх одне з одним, долаючи пов'язані із цим труднощі, тому що ці вміння необхідні у дорослому житті.

2. На п'ятикласника обрушується потік інформації, насичений термінами, незрозумілими словами. Вихід простий; поясніть дитині, що неповне, неточне розуміння слів нерідко лежить в основі нерозуміння шкільного матеріалу і в зв'язку з цим необхідно звертатися до довідників, словників.

3. У п'ятому класі багато дітей відчувають самотність, тому що улюбленої першої вчительки немає поруч, а класному керівникові часто не вистачає часу приділяти їм увагу в тій же мірі. А інші «шаленіють» від свободи та носяться по всій школі, задираючись навіть до старшокласників. Дорослим у цій ситуації важливо зрозуміти, що все це - природні переживання, які необхідні для розвитку школяра, бо вони допомагають йому стати дорослим. Якщо відчуваєте, що адаптація затягується, зверніться до шкільного психолога. Ми маємо стати більш уважними, доброзичливими, таким чином допомагаючи школяру освоїти цю позицію.

ПРОБЛЕМИ У НАВЧАННІ П'ЯТИКЛАСНИКІВ

П'ятикласники пристрасно бажають добре вчитися, щоб радувати оточуючих. Але, зіткнувшись з першими труднощами, часто розчаровуються.

Декілька слів про навчальні проблеми п'ятикласників:

- 1) Слабка навчальна підготовка у початкових класах.
- 2) Несформованість вміння аналізувати та синтезувати (нерозвинені розумові дії та операції), поганий мовленнєвий розвиток, слабкі увага та пам'ять.
- 3) Нерозвинута воля - небажання, «неможливість», за словами учнів, примусити себе постійно займатися навчанням. Таких дітей не приваблює мета, тому що для п'ятикласників характерне переважно емоційне ставлення до своєї діяльності.

Наслідки:

- 1) У адаптаційний період діти можуть стати більш тривожними, боязкими або, навпаки, «розв'язаними», надмірно гучними, метушливими.
- 2) Відбувається зниження працездатності, діти можуть стати забудькуватими, неорганізованими, іноді порушується сон, апетит.

Дуже часто у п'ятикласників можуть виникнути проблеми у навчанні. Батьки не повинні це сприймати занадто трагічно, але з'ясувати причини цього потрібно.

Першопричина – це нові вчителі, нові предмети. У початкових класах у дітей була одна вчителька, яка добре знала кожну дитину, її здібності, слабкі та сильні місця. І діти за чотири роки пристосувалися до її вимог. У п'ятому класі кожний предмет викладає окремий вчитель. Вимоги до навчання різні. І дитині часом важко зорієнтуватися у цих вимогах. У цей період може охолонути цікавість до навчання, можуть виникнути скарги на те, що багато задають, нецікаво

Батьки повинні допомогти дитині в адаптаційний період (зазвичай це перша чверть навчального року), пояснити, що не все у навчанні цікаво. Навчання – це гарний спосіб виховувати свою силу волі, тому дайте дитині змогу розвиватися, не виконуйте за неї домашні завдання. Радійте разом з дитиною, сумуйте разом з нею, але ніколи не карайте за погані оцінки. Це може викликати тільки негативне ставлення до шкільних предметів.

Допомагаючи дитині, підтримуйте зв'язок з учителями, щоб ваші вимоги і вимоги вчителів до навчання були однакові.

Пам'ятайте, що у п'ятому класі у вашої дитини формується ставлення до навчання на весь подальший час: як учень провчиться у п'ятому класі, так він і буде ставитися до навчання в старших класах.

Ознаки успішної адаптації:

- Ø задоволеність дитини процесом навчання;
- Ø дитина легко справляється з програмою;

Ø ступінь самостійності дитини при виконанні нею навчальних завдань, готовність вдатися до допомоги дорослого лише ПІСЛЯ спроб виконати завдання самому;

Ø задоволеність міжособистісними стосунками з однокласниками і вчителем.

Ознаки дезадаптації:

Ø змучений, стомлений зовнішній вигляд дитини.

Ø небажання дитину ділитися своїми враженнями про проведений день.

Ø прагнення відвернути дорослого від шкільних подій, переключити увагу на інші теми.

Ø небажання виконувати домашні завдання.

Ø негативні характеристики на адресу школи, вчителів, однокласників.

Ø скарги на ті чи інші події, пов'язані зі школою.

Ø неспокійний сон.

Ø труднощі ранкового пробудження, млявість.

Ø постійні скарги на погане самопочуття.

Ви повинні знати:

- З ким приятелює ваша дитина.
- Де проводить вільний час.
- Чи не пропускає занять в школі.
- В якому вигляді або стані повертається додому.

Ви зобов'язанні помітити і відреагувати, коли:

- В домі з'явилися чужі речі (з'ясуйте, чиї вони).
- В домі чути запах паленої трави або синтетичних речовин (це може свідчити про куріння сигарет із наркотичними речовинами)
- В домі з'явилися голки для ін'єкцій, часточки рослин, чимось вимашчені бинти, закопчений посуд (це може свідчити про вживання наркотичних речовин).
- В домі з'явилися ліки, які діють на нервову систему і психіку (з'ясуйте, хто і з якою метою їх використовує).
- В домі надто часто чути запах засобів побутової хімії – розчинників, ацетону тощо (це може свідчити про захоплення дітей речовинами, які викликають стан одурманювання).
- Відбулася швидка зміна зовнішнього вигляду та поведінки дітей: порушилась координація рухів, підвищилась збудженість або в'ялість, з'явилися сліди від уколів на венах, розширення зіниць тощо (це може свідчити про вживання дитиною наркотичних речовин).
- Не дозволяйте дітям та підліткам:

- Йти з дому на довгий час.
- Ночувати у малознайомих для вас осіб.
- Залишатися надовго вдома без нагляду дорослих родичів на тривалий час вашої відпустки.
- Знаходитися вночі і пізно ввечері на вулиці, де вони можуть стати жертвою насильницьких дій дорослих.
- Носити чужий одяг.
- Зберігати чужі речі.

Рекомендації батькам п'ятикласників

Чим можна допомогти ?

- Перша умова шкільного успіху п'ятикласника - безумовне прийняття дитини, незважаючи на ті невдачі, з якими він вже зіткнувся або може зіткнутися.
- Створюйте умови для розвитку самостійності у поведінці дитини. У п'ятикласника неодмінно повинні бути домашні обов'язки, за виконання яких він несе відповідальність